

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

= KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. =

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

A városi politika feladatai.

(Várospolitikai tanulmány.)

Írta: Dr. Tatay Zoltán, városi tb. aljegyző.

(Folytatás.)

II. Városépítési politika.

A városépítési politika a helyes városépítés elveit ismerteti. A helyes városépítés első kívánalma, hogy a városépítés előmunkálatai már a város alapítást megelőzően megtétessenek.

A városépítés előmunkálatai a következők:

1. Alkalmas terület kijelölése.
2. Város mérés.
3. Város terv.
4. Építési szabályzat.

Ezen előmunkálatok azonban a gyakorlatban csak új városok alapításánál, vagy új városrészek keletkezésénél vihetők keresztül.

Minthogy pedig az építési politika, — mint új tudomány — nemcsak új városok alapításánál és új városrészek keletkezésénél való irányításra s utmutatásra van hivatva, hanem már évszázadok óta fennálló, — néha minden előzetes terv nélkül épített városok rendezésére, a gyakorlati életben elsősorban mint városrendezési politika érvényesül, melynek két főrésze van u. m. szabályozási terv és építési szabályzat. A szabályozási terv a vízszintes, az építési szabályzat a függőleges építkezések szabályozója.

A városrendezés első feladata a szabályozási terv elkészítése. Ez a munkálat, mely egy város jövőendő fejlődésének alapjául szolgál, s melynek keresztül vitele nem csekély anyagi áldozatot kíván, nagy körültekintéssel, szaktudással, s a város anyagi helyzetének mérlegelésével eszközlendő.

A szabályozási terv főelvei: utcák és utak szélesítése és egyenessé tétele, új utcák nyitása és terek létesítése, körutak és sugárutak létesítése elővárosok, külvárosok beolvasztása, kertvárosok létesítése. A terv készítőjének az esztétikai szempontot a célszerűség követelményeivel, s a szükség kívánalmait az előírnyozható költségekkel kell összehangzásba hozni.

Helytelenül cselekszik az a mérnök, aki kezében a környével és vonalzóval ötletszerűleg húz vonalakat egy város szabályozási térképén, mert csak a helyi viszonyoknak, a fejlődés követelményeinek és a város anyagi helyzetének tökéletes ismerete mellett lehet egy városnak minden tekintetben megfelelő szabályozási tervét elkészíteni.

Miután egy szabályozási terv készítésénél és végrehajtásánál a magán érdekek is erősen közrejátszanak, igen helyes intézkedése a törvényhozásnak, hogy a szakértők által készített, a város közönsége által elfogadott szabályozási terv csak kormányhatósági jóváhagyás után hajtható végre és a nyilvánosságra nem hozható. Ez által kívánja elérni a törvényhozó azt a célt, hogy azon sokféle szempont, mely egy város szabályozási tervnél figyelembe veendő, valóban figyelembe vévessék, s hogy a szabályozási terv nyilvánosságra hozatalával a telekspekuláció el ne harapódzék.

A városrendezés folytán a városi ingatlanok helyzetében és értékében nagy változás áll be. Új utcanytások következtében számos telek homlokzatot nyer, vagy másfajta lebontások folytán egyébként emelkedik értékében. A városrendezés a város pénztárát tetemes költséggel terheli; a magán telkeknek utcanytás, vagy térképész céljára való megvétele, vagy kisajátítás útján megszerzése óriási pénzátalozatot kíván, mely a városi tulajdonban lévő ingatlanok hasonló értékemelésében. továbbá a telek értékemelkezés után kivetett adóban (betterment tax) talál némi megtérítést.

A szabályozási terv legfőbb törekvése széles körutak (Ring, Boulevard) és sugárutak (Avenue) létesítése, melyek a város legfőbb közlekedési erei, s melyek a rajtuk épült palotaszzerű bérházakkal a város legszebb részét alkotják. A körutakon belül van a város magva, az u. n. city, a belváros. — Itt tömörülnek a kereskedések, a nagy cégek üzletei, a pénzintézetek. A főutakon emelkednek az összes középületek, közigazgatási, igazságügyi, pénzügyi stb. hivatalok, templomok, muzeumok, képtárak. — Ez a középületek centralizálásának elve. — A körutak

öven kívül épülnek a magáú bérházak, hol a lakosság zöme lakik. A tisztviselő és munkásosztály részére a külső periferiákon keletkeznek tisztviselői telepek, kertvárosok, munkáslakások, hol a városi bérkaszánya rendszertől előnyösen különböző pavillon rendszerben épült házakban talának csendes, egészséges és aránylag olcsó lakást; a városról való távolság pedig jó és olcsó közlekedés által van elenyésztetve.

Ez a típusa a legtöbb nagy város (főváros) szabályozási tervének. Sok helyen találkozzunk kettős körutak létesítésével és párhuzamos utcák nyitásával, melyek e teherforgalmat bonyolítják le.

A nagyvárosok, — különösen a fővárosok — előszeretettel csatolják magukhoz az elő- és külvárosokat. Így állott elő a Nagy-Budapest, Nagy-Berlin stb. Ezáltal míg egyfelől a lakosság száma jelentékenyen emelkedik, másfelől az adózók nagytömegének felszívása a város pénztárát tetemesen növeli.

A városrendezési politikának másik fontos tényezője: az építési szabályzat, melynek megállapítása szintén a városok autonóm hatáskörébe tartozik, de végrehajtása előtt kormányhatóság jóváhagyást igényel.

Az építési szabályzat azon szabályokat foglalja magában, melyek a szabályozása alá tartozó város területén történő bármint építkezésekre, bontásokra, a használandó építési anyagokra, az építési eljárásra stb. vonatkoznak. Ha a hazai és külföldi városok építési szabályzatait összehasonlítjuk, azt találjuk, hogy azok hasonló alapelven nyugsznak, azonban számos lényeges, a nemzeti szokásoknak és a helyi viszonyoknak megfelelő különbségeket is találunk közöttük, melyek az illető város építkezésére a sajátosság bélyegét nyomják rá.

Azon főbb elvek, melyeket egy építési szabályzatnak megállapítani kell, a következők: a városoknak építési övezeteket osztása, az építési telkek kellékeinek és méreteinek övezetek szerinti megállapítása, az engedélyezési eljárás megállapítása, a bontási, alapozási munkálatok megállapítása, az épületek és emeletek magasságának meghatározása, a köztárgyakra és leletekre vonatkozó intézkedések, a szomszédok érdekeinek megvédése, intézkedés az udvarok és kiszökellekerek vonatkozólag, az építési anyagok és szerkezetek megállapítása, gyárak és ipartelepek építkezésére különleges szabályok felállítása, az épületek csatornázásának és vízellátásának szabályozása, intézkedés az épületek használatba vételének időpontjáról, végül az építési kihágások büntetéséről.

Az építési szabályzatoknak egy különleges fajtája a *színházépítő szabályzat*, mely a sok néző befogadására és színi előadásokra szolgáló épületek építésére vonatkozó szabályokat foglalja magában. Ezen szabályzatok különösen az építési

anyagokra, s a nagyobb fokú tűzbiztonsági intézkedésekre vonatkozólag tartalmaznak lényeges eltéréseket. Hogy az építési szabályzat által előírt építési szabályok betartassanak, s hogy az építkezéseknél közbiztonsági és közegészségi szempontok figyelembe részesüljenek, az erre való éber felügyelet az *építésrendészet* feladata. A mérnöki és rendőri tisztviselőkből álló építésrendőri hatóság feladata, hogy az engedélyezett építkezések teljesítését figyelemmel kísérje, fenti szempontokból ellenőrizze és a szabályokat meg nem tartók ellen eljárjon.

A városépítési politikával kapcsolatban kell megemlékeznünk az intézményekről, melyek a *városszépítészet*nek célozzák. A mai modern városok arra törekednek, hogy már külső képük teteszetős, szép legyen, s az idegenre már az első pillanatban kedvező benyomást gyakoroljanak. E célt szolgálják az u. n. *szépitő-egyesületek* (Kassa, Sopron), melyeknek feladata parkok, szobrok, tavak, szökőkutak létesítése, ablakok és utcai lámpáknak virággal díszítése, padok, árusító bódék, utcai órák, időjelzők, izléses reklámoszlopok stb. felállítása, bérkocsisok, hordárok, újságárusítók stb. részére izléses egyenruhák tervezése, épületek, villák tervezésére pályázathirdetések s általában véve a csin és jó izlésnek minden irányban való érvényesítése, propagálása.

A szépitő-egyesületek vagy a hatóság, vagy a magánosok kezdeményezésére állanak elő és a céljai elérésére szükséges tőke magánosok és egyesületek adományaiból, alapítványokból, társadalmi gyűjtésből, tagsági díjakból, városi, esetleg állami segélyből gyűjtik össze.

(Folyt. köv.)

A színházról.

A belügyminiszter nem hagyta jóvá a színház ügyében hozott „egy” szótöbbséges határozatot, majd Beöthy László visszavonván pályázatát, igazgató nélkül áll a debreczeni színház. Nem tagadjuk, hogy örülnék a határozat végrehajtása megakasztásának, mert végleges hibának tartottuk volna, a város mostani pénzügyi viszonyai közepett, a színházi nagyobb beruházásokat és egy nyári színikör épülését, még abban az esetben is, ha a vállalkozó, illetve a szerződéstköző igazgató hozzá is járult volna az építési összeg egy részének törlesztéséhez. Majd ha olcsó pénzt tudunk szerezni, építünk színházat, akár újat és nyári színikört is, ma azonban ezen költséges megsvázása nagyon emelte volna a közterheket, melyek folyton emelkedőben vannak, a város természetes fejlődésével.

Ezeket előre bocsátva, bármennyire is tiszteljük az ellenvéleményeket — csodálkozunk azon

a hangon, mely itt-ott a helyi sajtóban lábra kapott és amelynek sokkal kevesebb a magva, mint a polvája. Mert ha valakit megakarunk győzni eszméink és terveink helyességéről, érveket dolgozzunk és ne a gúny fegyverével. Lekiqsnynelni a mások nézetét, vagy „columniare audeat” és magunkat állítani a magunk-képzelte puadestálra, hogy minket csodáljon mindenki, követelni azt, hogy a mi véleményünk legyen irányadó, praepotens hangon diktálni, al'ürökkel dolgozni, ezek mind megléveszthetik egyidőre az ellenzékét, de maradandó sikert nem biztosíthatnak. Közügyekben az ellenvéleményeket a meggyőzés fegyverével kell elintézni és nem a gúny mérges nyílaival. Mert nagy tévedés azt gondolni, hogy azok, akik nem akarják a várost ez időszertint belevinni a színházépítési kiadásokba, ez okból nem kulturemberek, maradiak és abderiták. A kultura csak gazdag talajban viráqzik, szegény milióben nem áldás, hanem átok. Mi haszna lesz a városnak egy milliós színházból, vagy egy város végén az ürességtől kongó színházból, ha polgárai az adóteher alatt leroskadnak? Ne mondja azt nekünk ezzel szemben senki, hogy az átalakítási költségekhez és a szinkör építéséhez a szinigazgató is hozzájárul, mert még ez esetben is lesz mit fizetni a város közönségének. De meg láttuk, hogy maga Beóthy László is megijedt a jövő terheitől és visszavonta pályázatát és pedig ezért es nem azért, mintha az bántotta volna kétségkívül nemes ambícióját, hogy csak egy szavazattal győzött a közgyűlésen.

De miből is fedeztük volna, vagy fedeznének a színház nagyobb átalakításának, vagy újja-építésének és a szinkör felállításának költségeit éppen most, mikor a nagy kölcsön ügye még nincs lebonyolítva és a belügyminiszterium újabb rendeletével azt mondja, hogy a függő kölcsönök felvételét nem tartja megengedhetőnek. Egyszóval most nem lehet építeni se nyári szinkört, amelynek helyére nézve eddig a legszerencsétlenebb tervek merültek fel, sem új színházat, sem a mostani nagyobb mérvű átalakítását. De idő sincs már se az építésre, se az átalakításra, mert a színészek legközelebb megkezdik egy hónapos előadásaikát és egy pár heti szünet után megkezdődik az új szezon. Mindezeket be kell látni és még kell nyugodnunk abban, hogy egyenlőre lemondunk nemcsak a színház átalakításáról, az ujnak építéséről és a nyári szinkör felállításáról. A jelen viszonyok között ez a nézete Magoss György dr. főügyésznek is, akinek érvei teljesen fedik a miénket, és aki velünk együtt bizonyára felkesedik annyira városunk kulturájáért, mint azok, akik nem számolva a viszonyokkal, poétai lelkesedéssel építenének új színházat és nyári szinkört semmiből, vagy a polgárok bőrére adósságból.

Méltóztassanak elhinni, hogy sürgősebb tenni valónk is van a színház és szinkör építésnél. Utcaink nagyrésze, a rossz kövezés miatt állandóan porban usznak; városházunk nem tudja a hivatalokat befogadni, sok bért fizetünk a különböző hivatalok elhelyezéseért, végül igen sok oly alkotás előtt állunk, melyeknek megvalósulása sokkal szükségesebb, mint a színház, mely egy-két évig ellehet a mostani állapotában, és az építés, vagy átalakítás várhat addig, míg ezen kérdésben az új igazgatóval tárgyalhatunk, vagy addig, amikor erje a különben nagyon fontos kulturális célra pénzünk lesz.

Ganítóképző gyakorló iskola.

Kiss György gyakorló iskolai vezető-tanító növendékeinek évváró vizsgája e hó 20-án volt a főiskolai oratoriumban. Nagy érdeklődés mellett folyt le ennek a minta-iskolának vizsgája, mely mindvégig azt igazolta, hogy Kiss György ugy tudásával, mint rokonszenves egyéniségevel teljesen rászolgált arra, hogy a tanító-jelöltek előtt az elemi oktatás mesteréül példaképpen szerepeljen.

Negyven fiu van a keze alatt és pedig a négy osztályból 10—10. Ezeknek a kis tanítványoknak fokozatos fejlődése, erősödése igazán szemmel látható ebben az iskolában. Évről-évre haladnak; s ami fő, teljesen modern tanítási rendszer mellett.

Nagy gondot fordít ez a kiváló tanító-mester a gyermekek kézügyességének fejlesztésére. Az ugnevezett „slöjd”-oktatást ő tanítja ugy a református tanító, mint a tanítónő képezdében évek óta s azonkívül a vezetése alatt álló gyakorló iskolájában.

A kicsinyek kedves, egyszerű dolgaiktól kezdve, valóságos szobrászati értékkel bíró munkák voltak most is láthatók, ezeken kívül azonban tetszetős rajzok s hasznos házi tárgyak csinos kivitelben (óratartó, kisebb-nagyobb dobozók stb.). Kiss György három évtizede szolgálja már a kulturát ott azon a helyen, hol az alapvető munkával kell foglalkozni, tehát a legnehezebb és legfelelősségterhesebb munka jut neki osztályrészül. És ő áldott keddellyel, türelemmel, jószággal rójja az éveket egymás után csendességben, zajtalanul. Ezt a hivatásának oly kiválóan megfelelő mestert, érezzük, hogy legalább így kell méltatnunk. Megérdemli ő, hogy előismerésünket kifejezzük előtte. A szeretet embere ő, kinek szülők, gyermekek igaz halálával tartoznak, ki azonban még ettől is elhuzódik, mert a szerénység épen olyan tulajdonsága, mint példát nyújtó kötelességtudása.

Jóleső érzés hatott át, mikor Kiss György-

ről irhattam ezt a néhány sort, ugyanazt éreztem, mint mikor jóságos szemeibe nézhetek s munkás és becsületes kezét megszoríthatom.

Dr. Tóth Mihály,
v. tanácsos.

Városi kertészünk.

Ok nélküli támadások érik az utóbbi időben Demecs Elemér főkertészünket. Az ellene irányult kritikából világosan látható az, hogy intrika és kenyéririgység van a háttérben.

Egy éve sincs annak, hogy közibünk jött a főkertész s ez alatt, bár nem állott rendelkezésre a kellő anyagi erő, igen szép tetszetős dolgokat produkált. Izlést, tudását, akik a terveit közelebbről látták: elismerték s igen dicsérelőleg nyilatkoztak egyéniségéről.

Nagyobb dologgal még előállni nem volt módjában, de az igyekezet, a törekvés meglátszik mindenütt, ahova csak lépett. Kellemes ujitást eszközölt a nagyerdei fürdő előtt, a sétányon is javított. Amit pedig a Csokonai-szobor mellett levő kerttel művelt, valósággal meglepte a város jóízű közönségét, pár nap alatt varázsolta oda a szép pázsitot és nyíló virágokat. Magyaros rajzu ágyaival pedig új irányt teremtett a kertészeten, ezt még más nem próbálta, de hogy utánozni fogják, az bizonyos.

Azt hozzák fel ez ellen az ambiciozus, hivatalát jól betöltő férfi ellen, hogy sok magán munkát is vállal, hát ez is bizonyítja, hogy menyire jól megismerték már a városban. Ez bizony nem csoda, mert tájkertészettel ezideig nálunk nem foglalkozott senki, valószínűleg azért, mert nem értett hozzá.

Mi volt idejövetele előtt a városi kertészet, semmi! A főtéren levő kerekágyakat nyomorították évtizedeken át. Ugy, hogy most nincs egyforma fánk az egész főtéren. Le vannak nyírva feloldalra. Rendszerelen, izléstelen volt minden kertünk, ez azonban hála Istennek már véget ér. Fokozatosan haladunk előre, s új, főkertészünk kezdi öltöztetni új ruhába a várost, mint az embert egy jó szabó.

Ezt a néhány sort azért írom róla, nehogy a támadások kedvét vegyék, egy ilyen képzett erőt biztatni kellene, nem pedig — holmi kicsinyes személyi okokból — támadni. Egyszerre töle mindent csak rosszakaratból lehet követelni, hiszen még vízvezetékünk sem áll rendelkezésére, pedig hát ez az, ami nagyobb munkáinak alapja; ha majd megindul a víz, akkor főkertészünk még többet, még szebbet fog nyújtani, tehát várjunk és ne bántsuk indokolatlanul.

Dr. Tóth Mihály,
tanácsos.

Fürdőt a népnek!

Budapesten és a nagyobb folyók mentén több városban betöltötték a szabadban-fürdést. Megfosztották a szegény néposztályokat az ő egyetlen fürdési alkalmuktól. A drága nyilvános fürdőket a megélhetéssel küzdők nagy tömegei nem használhatják. Budapest és a többi városok fényűzőes fürdőpalotái az ő számukra nem léteznek.

Aki e néposztályok egészségügyét ismeri és tudja azt a kapcsolatot, amely az ő egészségük és a többi osztályok egészsége között fenáll, aki ismeri a ragályos és fertőző betegségek ijesztően terjedő pusztítását, azt e hirdás méltán tölti el aggodalommal.

A fürdés nem fényűzés. A ragályozó és kórokozó csirák másként testünktől távolartani, a fertőzések és ragályos elterjedését megakadályozni másként nem lehet. Az összes társadalmi osztályokat tehát egyaránt súlyosan érinti ez a tilalom, amely után csak közegészségi állapotaink vesztes romlása következhetik.

A szabadban-fürdés betöltését nagy hordereje dacára a társadalom legtöbb osztálya közömbösen fogadta. Egyedül az Országos Magyar Népfürdő Egyesület emelte fel tiltakozó szavát. Ennek az állásfoglalásnak célja nem a szabadbanfürdés fentartása volt. Késztelenül helyes volna a rendőrhatalóságoknak amaz intézkedése, hogy a szabadban fürdők életbiztonsága mennél jobban megóvassék. De ennek nem az a módja, hogy néhány emberélet megmentése árán más ezreket és tízezreket fosszanak meg az ő anyagi viszonyaik mellett egyedül kinálkozó fürdési lehetőségétől és ezzel szabad utat nyissanak a fertőző betegségek terjedésének.

Fonák intézkedés ez. A mai szociál-politikai elvekkel határozottan ellenkezik.

Nem megbüntetni kell a szabadban fürdőket, hanem a veszélyektől megóvni. Nem pénzbirozság sújtani azokat, akik szegénységük folytán csak nyáron és akkor is csak a szabadban bírják testüket a szennytől megszabadítani, hanem szaporítani kell az alkalmakat, amelyek számukra a fürdést teljes biztonság mellett és ingyen lehetővé teszik.

Örömmel látjuk ezért a budapesti munkásság határozott állásfoglalását, amely szintén a nép által könnyen megközelíthető fürdők létesítését követeli és sürgeti.

Igazuk van. A közegészség ügye megköveteli, hogy a fürdők ügyét, az arra illetékesek felkarolják végre. Akiknek kötelessége a nép egészségügyét gondozni, a betegségeknek korlátot szabni, azokat megelőzni, haladéktalanul lássanak munkához, hogy az egészség legelső követelményé-

nek, a testi tisztálkodásnak a nép legszélesebb rétegei is elegendő tehessenek.

A tisztasági fürdés nem egyesek magánügye. Űgye az egész társadalomnak. Az egész társadalom léteérdeke fűződik ahhoz és helyrehozhatatlan hibát követnek el azok, akik ezt az ügyet elhanyagolják, holott azt gondolni elsőrangú feladatuk lenne.

A legkisebb községnek is kötelessége ezen elsőrendű szükséglet fedezésére anyagi áldozatokat hozni. A folyók, tavak mellett fekvő községekben a nyári-fürdő megoldása könnyű és igen kevés befektetést igényel. Ez a fürdésre alkalmas hely körülkerítéséből és a talaj kiegyengetéséből áll. A tehetősebb községek feladata itt nem ér véget, azoknak ingyen uszodákat kell felállítaniok.

Az év három hónapján ezek a fürdők is megfelelnek.

Az egészség gondozása nem csak nyári feladat. Az aki csak nyáron át gondoskodik testének rendszeres tisztántartásáról, aki csak nyáron át fürdik, az az év $\frac{3}{4}$ részében gyűjti a testére rakódó tisztátalanságokat, amelyben bőven tenyészenek az ő szervezete ellen törő mikroorganizmusok milliói.

A külföld művelt országai ezért nem elégedtek meg olcsó nyárfürdőkkel. Igen olcsó, télen is használható, zuhanyrendszerű népfürdőket létesítettek. Fürdőket a népnek, melyeket 6—01 fillérnyi ártért bármikor és bárki igénybe vehet. Van is ezeknek olyan látogatottságuk, amilyen előtűnik mesébe illőnek látszik.

Németországban nincs város ilyen népfürdő nélkül, de még valamire való község sem. Németország az ő hatalmas egészségügyi szervezeteivel, amelyben előkelő szerepe van a népfürdő-intézménynek, el is érte azt, hogy a tüdővésztes halálázások száma rohamosan csökkent. Négy évben 10,000-re.

E példa elég meggyőző arra, hogy okuljunk belőle. Anyagi eszközökről gondoskodni nem is olyan nehéz. A Népfürdő Egyesület díjtalanul készít minden község számára népfürdőtervet. A Magyar Város és Községfejlesztési részvénytársaság pedig feladatainak körébe vonta a fürdők felállításának elősegítését azzal, hogy ő maga építi fel és üzembehelyezve adja át a községeknek, amelyek azt hosszú lejáratu amortizációs kölcsön módjára fizethetik vissza.

A községre háruló teher tehát nem súlyos. Az ügy oly nag fontosságú, hogy még sokkal nagyobb anyagi áldozatoktól sem szabadna visszariadni. Amely község vezetése alkalmas kezekben van, az nem is fog késlekedni.

Szomorú közegészségi viszonyainknak égető szüksége van megértő harcosokra. Fel kell radadni a kiadott jelszót, amit minnyájunk érdekében hangoztatunk: *Fürdőt a népnek!*

A városi muzeum képvásárlásai.

A muzeumi bizottság még január havu ülésében felhatalmazta Lőfkövits Arthur muzeumi igazgatót, hogy a muzeum szépművészeti tára gyarapítására Lotz Károly, Hegedűs László és Székely Bertalan eladásra bocsátott művészi hagyatékából legalább egy-egy festményt vagy rajzot az orsz. szépművészeti muzeum igazgatóságának, esetleg Bosznay István festőművész véleményének meghallgatása mellett, a Lőfkövits Arthur ötezer koronás adományából keletkezett muzeumi alap terhére megszerezzen.

Ily módon meg is vásárolta legközelebb a nagy freskó-művész Lotznak egy 84 oldal tartalmazó vázlat-könyvét és két akt-rajzát; Hegedűs László hagyatékából: „Ha majd minden rab-szolgá nép” című olajfestményt s a breznóbányai templom oltárképének vízfestésű vázlatát. Ugyanezen időben a Szent György-céh auctióján Debreczent és a Hortobágyot különösen kedvelő, már szintén elhunyt Pataky László festő művésztől is megvett két helyi vonatkozású művet: „Delelő gulya” és „A csikós” című olajfestményeket.

A muzeumi bizottság örömmel hagyta jóvá a jutányosan megalkudott műtárgyak megvételét, amelyek vasárnapról fogva megtekinthetők lesznek. Sikerült mostanában Barabás Miklósnak is egy életnagyságu portrait-ját megszerezni. E kép Földényi Frigyes, Emilia írónő férjét ábrázolja ifju korában, aki maga is sokoldalú író és zeneszerző volt. Földényi ugyanis Petőfinek több költeményét megzenésítette. Így a Talpra magyart és Magyaroknak érzem magamat című versét. — Székely Bertalan műveiből is készül egyet-kettőt megvenni a muzeum.

HIRROVAG.

— **Némethy Károly dr. kitüntetés.** A hivatalos lapban a következő királyi kézirat jelent meg: Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Némethy Károly dr. belügyminiszteriumi államtitkárnak rendkívüli és kitűnő szolgálatai elismeréséül Ferencz József rendem nagykeresztjét adományozom. **Pécsben, 1913 jun. 19.**

Ferencz József s. k.

Burián István báró s. k.

A magas kitüntetés igazán nagyérdemű férfitart, ki egész életét ernyedetlen és hasznos munkában töltötte el. Nagy tudása, vasszorgalma soha nem lankadó. Igazi ember, az ész és szív kincseivel megáldva. Büszkén, nemes önérzettel tekinthet vissza folyton emelkedő pályájára és e pályán betöltött szolgálatainak nagy sikerére.

A munkát tartotta és tartja élete legnemesebb feladatának és mivel munkájának mindenkor nemes céljai voltak, a Gondviselés kegyelme dus sikerekkel jutalmazta a hazának, nemzetnek, a tanügynek és az emberiségnek tett szolgálatait. A magas kitüntetés látszata kétszeres örömnök, mert *Némethy Károly* drt. családi szálak füzik Debreczenhez és városunk minden időben jól-ésőleg tapasztalta közügyeink vezetésében az ő jóakarátát, figyelmét és szeretetét.

— **A város üdvözlése.** Némethy Károly dr. államtitkárnak, a Ferencz József-rend nagykeresztjével kitüntetése alkalmából, Debreczen sz. kir. város Tanácsa a következő üdvözlő sorokat küldötte:

„Debreczen sz. kir. város Tanácsa a mai napon tartott ülésében örömmel értesül arról, hogy ő császári és apostoli királyi Felsége Meltóságodat kiváló szolgálatai elismeréséül a Ferencz József-rend nagykeresztjével kitüntetni méltóztatott.

E legfelsőbb kegy megnyilvánulása városunk Tanácsát annyival is inkább örömmel tölti el, mert Meltóságodban Debreczen város érdekeinek mindenkor jóindulatu pártfogóját ismerhettük meg, aki fényes képességeivel, felelősségteljes magas állásában a királyi koronánál mindenkor szószólója és közbenjárója volt városunk érdekeinek.

Engedje meg ezért méltóságod, hogy a legfelsőbb helyről történt kitüntetése alkalmából Debreczen sz. kir. város Tanácsa is őszinte tisztelettel és ragaszkodással üdvözlje és kívánja, hogy kitünő képességeit még hosszú időn keresztül fordíthassa hazánk és városunk érdekeinek előbbvitelére.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa nevében:
1913 június 26-án. *Kovács József,*
polgármester.“

— **Kada Elek halála.** Nagy csapás, mérhetlen veszteség érte Kecskemét nagyérdemű polgármesterének, Kada Eleknek halálával. A megboldogult modern gondolkozása, tetterős keze, tudása és a polgársággal végzett egyetértő munkája naggyá tette Kecskemétet, amely hű fiát gyászolja polgármesterében. Városunk Tanácsa a gyászeset alkalmából a következő átiratot intézte Kecskemét város Tanácsához:

„Debreczen sz. kir. város Tanácsa mély részvétellel értesült Kecskemét törvényhatósági joggal felruházott város élén állott Kada Elek, m. kir. udvari tanácsos, polgármester elhunytáról.

Őszinte megilletődéssel vettük a testvér törvényhatóság első tisztviselője elhalalozásáról szóló gyászhiat és osztozunk a tekintetes Tanácsnak az elhunyt felett érzett bánatában, mert tudjuk, hogy Kecskemét város közönsége az elhunytban páratlan energiájú, kiváló képességű embert vesztett.

Fogadja a tekintetes Tanács és általa a város gyászbororult közönsége Debreczen sz. kir. város Tanácsa igaz és őszinte részvételének kifejezését.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa nevében:
1913 június 26. *Kovács József,*
polgármester.

Megemlítjük itt, hogy a debreczeni gazdasági egyesület koszorut küldött az elhunyt ravatalára.

— **Hirdetmény.** Felhivatnak, akik vadászatra használható fegyverek birtokában vannak, hogy fegyvereiket 8 nap alatt a városi adóhivatalnál I. emelet 30. sz. a. 20—40 koronáig terjedhető bírság terhe alatt jelentsék be.

Városi adóhivatal.

— **Értesítés.** „*Debreczen régi büntető joga és ennek alkalmazása a különböző bűnesetekben*“ c. könyvemet 3 koronás bolti ár helyett 1 koronáért adom állami, megyei, városi és magán tisztviselő, orvos, ügyvéd, tanár és tanító uraknak. A munkát a kritika és sajtó elismeréssel fogadta. Tisztelettel Debreczen, 1913 jun. 28. *Koncz Akos,* főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Kö r ö z é s .

252.983—1913. IV. A Budapesten 1870. évben született állandó lakással nem bíró Lemberger Sándor (szülei L. Ignác és Hartmann Antonia) ruhatisztító illetőségének megállapítása vált szükségessé. Felkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a felvett jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913. évi május 19-én.

A székesfőváros tanácsa.

— **Hirdetések felvétele.** Értesítjük olvasóinkat és a hirdető közönséget, hogy lapunk kiadóhivatala (városi nyomda vállalat) a legolcsóbban vesz fél hirdetéseket. Ma, midőn a hirdetések közlési díja folyton emelkedőben van, lapunk kiadó hivatala a régi mérsékelt áron, olcsó egység árat számít. „A város“-t városunk legelőkelőbb közönsége olvassa és így a benne közölt hirdetések elérik az óhajtott célt.

308—1913. V. szám.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen szabad királyi város közkórházánál megüresedett s kinevezésem útján betöltendő igazgatófőorvosi állásra pályázatot hirdetek.

Ez az állás évi 4000 korona fizetés és természetbeni lakásból álló javadalmazással van egybekötve.

Felhívom mindazokat, kik erre az állásra pályázni kívánnak, s az 1883. évi I. t.-c. II-ik pontjában körülírt minősítést kimutatni képesek, hogy e minősítést s eddigi szolgálataikat igazoló okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényeket hozzám folyó évi július hó 10. napjának délelőtt 12 órájáig annyival is inkább nyújtás be, mert a későbbben érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Debreczen, 1913. évi június hó 23-án.

Domahidy Elemér,
főispán.

310—1913. V. szám.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen szabad királyi város törvényhatóságánál lemondás folytán megüresedett és az 1886. évi XXI. t.-c. 80. §-a értelmében kinevezés útján betöltendő főszámvevői állásra pályázatot hirdetek. Ez az állás évi 4800 korona fizetés 1280 korona lakbér és 1200 korona városi pótlékból álló javadalmazással van összekötve.

Felhívom mindazokat, akik ezt az állást elnyerni óhajtják, s az 1883. évi I. t.-c. 17. §-ában körülírt minősítést kimutatni képesek, hogy e minősítést s eddigi szolgálataikat igazoló okmányaikkal felszerelt s megfelelően felbélyegzett pályázati kérvényeiket hozzám folyó évi július hó 10. napjának délelőtt 12 órájáig annyival is inkább nyújtás be, mert a későbbben érkező pályázati kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Debreczen, 1913. évi június hó 23-án.

Domahidy Elemér,
főispán.

Pályázati hirdetmény.

A városi tanács katonai és illetőségi ügyosztálya értesíti a szülőket és gyámokat, hogy a cs. és kir. közöshadseregbeli hadapródiskolában az 1913—1914. tanév kezdetén betöltendő helyekre vonatkozó pályázati hirdetmények megérkeztek.

Pályázati véghatáridő július hó 12.

A vonatkozó hirdetmények a katonai és illetőségi ügyosztálynál (városház., emelet, 19. ajtó) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Debreczen, 1913. évi június hó 23-án.

11.338—1913.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város a Kossuth-utca 20. számú telken fennálló összes épületek és építményeket elbontatja s e célból azokat eladja. Akik az épületeket megakarják venni, írásbeli ajánlataikat **folyó évi július hó 5-én (öt) délelőtt 10 óráig** a polgármesteri hivatalban adják be, ugyanaz nap délelőtt 11 órakor fognak a városház könyvtári helyiségében nyilvánosan felbontani.

Minden ajánlattevő köteles az ajánlat benyújtása előtt a város házipénztárába 1500 kor., azaz egyezeröttszáz korona bánatpénzt készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban letenni s a letétjegyet ajánlatához csatolni.

Az ajánlat csakis a mérnöki hivatal által kiadott ajánlati lapon tehető. Ez ajánlati lap, vállalati feltétel és szerződéstervezet, 50 fillérért a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban beszerezhetők.

Elkésve beadott, távirati vagy utóajánlatok, valamint ezen követelményeknek, vagy a vállalati feltételeknek meg nem felelő ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A város fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közt szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkát más uton biztosíthassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913. évi június hó 19-én tartott üléséből.

A városi Tanács.

14.210—1913.

Hirdetmény.

A Debreczen városi szegényházban levő intézeti tagok élelmezésének a folyó 1913. évi novemer első napjától számitandó három évre leendő biztosítása tárgyában zárt ajánlati tárgyalást hirdetünk, a benne részt venni szándékozókat a következő feltételekre figyelmeztetjük.

1. A zártajánlatokat a folyó évi július hó 24-ik napja déli 12 óráig nyújtandók be a polgármesteri hivatalhoz, a később beadott, vagy távirati utó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

2. Ajánlattevő zárt ajánlatához 500 korona készpénzt, óvadékképes értékpapírt, vagy pedig helybeli pénzüntezeti betétkönyvnek óvadéku le-

tételét tanusító házipénztári igazoló jegyet tartozik csatolni, mely óvadék a vállalatot nyert pályázó által 1500, Ezerötszáz koronára lesz a szerződés megkötése és aláírása alkalmával kiegészítendő.

3. Ajánlattevő kötelezve marad ígretével 30 (harminc) napig, a Tanácsnak azonban jogában lesz az ajánlattevők közül szabadon választhatni.

4. Ha a kiküldött bizottság a zárt ajánlatok eredményével nem lenne megelégedve, ezen kiküldöttség elhatározhatja a megjelent ajánlattevők közt a nyilvános árlejtést azonnal megkísérlni, s mindkét eredményről a Tanács értesítendő lesz.

5. A szerződésbe felveendő feltételek a polgármesteri hivatalban, a számvéviségnél és Kiss Lajos, szegényházi gondnoknál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, s az ajánlatban az egységárak számmal és betűvel is kiirandók. Köteles írásba kijelenteni ajánlattevő, hogy a feltételeket ismeri, s hogy azoknak magát aláveti.

A zárt ajánlatok a folyó évi július hó 26-ik napján délelőtt 10 órakor a városháza tanács-termében fognak felbontatni, s ha a várt eredmény elérhető nem lenne, szabadságában áll a kiküldött bizottságnak árlejtés utján is pályázatot tartani s azt azonnali megkísérlni.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913. évi június hó 19. napján tartott üléséből.

A városi tanács.

11.590—1913.

Pályázati hirdmény.

Debreczen sz. kir. városá színházának az 1913. évi szeptember hó 1-től 1917. évi augusztus hó 31-ik napjáig terjedő 4 évre a 11.590—1913. számú. tanácsi határozattal megállapított szerződési feltételek mellett leendő igazgatására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Pályázó tartozik kellőleg felszerelt és 40.000 korona (Negyvenezer korona) biztosítéknak a város házipénztáránál letételét igazoló elismerővel ellátott kérvényét legkésőbb **folyó évi július hó 15-ik napjának déli 12 órájáig** a városi polgármesteri hivatalhoz beadni s abban ki nyilatkoztatni, hogy a szerződési feltételeket ismeri s azok teljesítésére, sikeres pályázása esetén, magát kötelezi is. A szerződési feltételek kívánatra, a polgármesteri hivatal által megküldetnek, illetve ott kaphatók.

Később beadott, távirati vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A városi Tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson, vagy azok mindenikét mellőzhesse.

Kelt Debreczenben, 1913. évi június hó 24-én.

A városi Tanács.

10.832—1913.

Versenyfárgyalási hirdmény.

Debreczen sz. kir. város belterületén levő Baththány-utca két oldalán 1755 négyszög méter területen költségvetésileg 21,231 korona 99 fillérben előirányzott aszfalt gyalogjáró építési munkálatainak felvállalása ügyében.

A munkálat a városi Tanács felszólításától számított egy és fél hó alatt teljesen bevezendő.

Az ajánlatok szabályszerűen kiállított, ivenként 1 koronás bélyeggel ellátott s pecséttel lezárt borítékban elhelyezve adandó be a város polgármesteri hivatalához **1913. évi július hó 16-án délelőtt 10 óráig.**

A boríték címére: „Ajánlat Debreczen sz. kir. város Baththányi-utcája gyalogjárói aszfaltozása felvállalására“.

Az ajánlathoz csatolandó az 5% bánatpénzről szóló városi házipénztári letét-jegy.

Elkésve, vagy távirati uton beadott ajánlat, figyelembe nem vétetik.

Az ajánlatok felbontása 1913. évi július hó 16-án délelőtt 11 órakor fog a város kitanács-termében eszközöltetni, mely felbontásnál vállalkozók is jelen lehetnek.

A költségvetés és vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ajánlattevők tartoznak kijelenteni, hogy a helyi viszonyokat és feltételeket ismerik s azokat magukra kötelezőknek jelentik ki.

Ismeretlen ajánlkozók kötelesek szállítási, kiviteli képességük és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A városi hatóság fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül, az ajánlati árak tekintetbe vétele nélkül, szabadon választhasson s amennyiben az árak nem lennének kedvezők a városra nézve, vagy a m. kir. Belügy-miniszter ur a Baththány-utcai gyalogjárdák aszfaltozását elrendelő s hozzá jelen versenyfárgyalási hirdmény kibocsátásával egyidejűleg kormányhatósági megerősítés végett felterjesztett 181—9250/1913. bkgy. számú közgyűlési határozatot jóvá nem hagytná, vagy bármi tekintetben is módosítani kívánná, újabb versenyfárgyalást tarthasson, esetleg m. kir. Belügyminiszter ur határozatahoz képest az egész munkát mellőzhesse anélkül, hogy emiatt ajánlattevők a városal szemben kártérítésre igényt tarthatnának.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913. évi június hó 16-án tartott üléséből.

A városi Tanács.